

2. Гончаренко В.Г. Критерії вірогідності висновків експерта: гносеологічний, психологічний і процесуальний аспекти / В.Г. Гончаренко // Часопис Академії адвокатури України. – 2009. – № 3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Chaau/2009-2/09gvgppa.pdf>
3. Абдуллин А.Р. Судебная экспертиза в гражданском судопроизводстве России: состояние, проблемы, перспективы : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.15 / А.Р. Абдуллин. – СПб, 2005. – 20 с.
4. Ходанович В.О. Проблеми правового інституту судової експертизи в цивільному процесі України. / Ходанович В.О.// Часопис Академії адвокатури України/. – 2003. – №4, с.21-24.

Возна Дар'я Вікторівна,

студентка юридичного факультету, групи ЮД-645
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ

Карпенко Роман Валерійович,

викладач кафедри цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ

СПАДКУВАННЯ КРЕДИТНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ В АСПЕКТІ ПОРУЧИТЕЛЬСТВА/ІПОТЕКИ

Так як на сьогоднішній день обізнаність громадян України у питанні спадкування є низькою, а особливо у сфері спадкування кредитних зобов'язань, то питання спадкування кредитних зобов'язань в аспекті поручительства/іпотеки є актуальним. Якщо щодо спадкування прав громадяни мають уявлення, то щодо спадкування у деяких випадках певних обов'язків вони є неповідомленими і доволі частими є випадки коли особа вважає, що успадковуючи майно, вона не успадковує наявних у спадкодавця обов'язків.

Актуальність питання спадкування кредитних зобов'язань в аспекті поручительства/іпотеки активно досліджували у своїх працях: Ананьєв А. Г., Баринів А.В., Бевзенко Р. С., Боднар Т. В., Остапенко В.І., Пантюшов О. В., Ткачук О.С., Хохлов В. А., Юніна М.П.

Борги спадкодавця – це майнові зобов'язання, які прийняв на себе спадкодавець перед фізичними або юридичними особами-кредиторами, але не виконав тому, що смерть позбавила його можливості виконати це зобов'язання. Обов'язок доводити борги померлого покладається на кредитора, що звернувся до спадкоємців з відповідними претензіями. Він зобов'язаний представити документи, що підтверджують його вимоги. [6]

Як відомо, іпотека — один із найважливіших та найнадійніших правових аспектів, що охороняє права й інтереси кредиторів, забезпечує належне виконання боржником своїх зобов'язань. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про іпотеку» іпотека — це вид забезпечення виконання зобов'язання нерухомим майном, що залишається у володінні і користуванні іпотекодавця, згідно з яким іпотекодержатель має право в разі невиконання боржником забезпеченого іпотекою зобов'язання одержати задоволення своїх вимог за рахунок предмета іпотеки переважно перед іншими кредиторами цього боржника у порядку, встановленому цим Законом. Таким чином, на поручителів може бути покладено відповідальність за порушення боржником обов'язку щодо виконання зобов'язання за кредитним договором у разі смерті позичальника лише за наявності у позичальника правонаступника, який прийняв спадщину, та згоди поручителя відповідати за будь-якого нового боржника, зафіксованої в тому числі у договорі поруки. [1]

У разі переходу права власності (права господарського відання) на предмет іпотеки від іпотекодавця до іншої особи, у тому числі в порядку спадкування чи правонаступництва, іпотека є дійсною для набувача відповідного нерухомого майна, навіть у тому випадку, якщо до його відома не доведена інформація про обтяження майна іпотекою.

Особа, до якої перейшло право власності на предмет іпотеки, набуває статус іпотекодавця і має всі його права і несе всі його обов'язки за іпотечним договором у тому обсязі і на тих умовах, що існували до набуття ним права власності на предмет іпотеки. [2]

Порука – є акцесорним зобов'язанням, так як борг поручителя не існує без боргу боржника. Таким чином, порука є акцесорним актом, який визначається головним актом – головним боргом, тобто порука є акцесорним зобов'язанням, завданням якого є забезпечення виконання зобов'язання по головному боргу третьої особи. [3, с.177]

Здійснений аналіз норм чинного законодавства, досліджень науковців, а також наявної судової практики дає змогу зробити певні висновки. По-перше, порука припиняється після смерті боржника, якщо поручитель не погодився забезпечувати виконання зобов'язання новим боржником на підставі ст. 523 ЦК України. По-друге, якщо положення договору поруки містить застереження, відповідно до якого поручитель надає згоду відповідати за зобов'язаннями за кредитним договором у разі заміни боржника, порука не припиняється після смерті боржника. При цьому поручитель несе відповідальність у межах обсягу спадкової маси. По-третє, у разі відсутності спадкоємців або їх відмови від прийняття спадщини боржником за основним договором повинна визнаватися територіальна громада в особі відповідного органу місцевого самоврядування. [4]

Верховний Суд України дійшов висновку, що якщо право власності на предмет іпотеки переходить до спадкоємця фізичної особи – іпотекодавця, – то такий спадкоємець не несе відповідальність перед іпотекодержателем за виконання основного зобов'язання, але в разі його порушення боржником він відповідає за задоволення вимоги іпотекодержателя в межах вартості предмета іпотеки. Про це йдеться в Постанові Судової палати в цивільних справах ВСУ від 17 лютого 2016 року № 6-31цс16. Якщо боржник і іпотекодавець – це одне і те ж обличчя, то після його смерті до спадкоємця, в разі порушення боржником своїх зобов'язань, переходять обов'язки іпотекодавця в межах вартості предмета іпотеки. Така правова позиція членів палати Верховного Суду обґрунтована тим, що, оскільки правила ст. 1281 ЦК України регулюють порядок пред'явлення кредитором спадкодавця вимог до спадкоємців за виконання зобов'язань спадкодавця перед своїм кредитором, а не порядок звернення стягнення на предмет іпотеки. Термін, в межах якого іпотекодержатель може зажадати звернення стягнення на предмет іпотеки, встановлюється загальними положеннями про позовну давність (глава 19 ЦК України). [5]

Отже, спадкування обов'язків є не менш важливим ніж спадкування прав, в певній мірі спадкування обов'язків є більш вагомим для спадкоємця, оскільки він міг і не підозрювати про такий факт, а з моментом відкриття спадщини виявились дані обставини. Необхідно ретельно проаналізувати після відкриття спадщини всі ризики переходу цієї спадщини до спадкоємця, всі позитивні та негативні аспекти та проаналізувати можливі варіанти припинення кредитних зобов'язань, а саме поручительства або іпотеки.

Бібліографічні посилання:

1. Ткачук О. С., Ткачук А. О. Деякі особливості розгляду спорів, пов'язаних із забезпеченням кредитних зобов'язань (іпотека, порука). 2015
2. Закон України «Про іпотеку» від 05.06.2003 № 898-IV.
3. Зобов'язальне право України (елементарний курс) : навч. посіб. / Н. Ю. Голубева, В. І. Дрішлюк, А. І. Дрішлюк, В. Й. Кісель, В. А. Кройтор, О. О. Кулініч, Л. Г. Лічман, В. П. Маковій, А. В. Маєвська, О. М. Нечипуренко; ред.: С. В. Резніченко; Одес. держ. ун-т внутр. справ. – О., 2010. – 324 с. – укр.
4. Остапенко В.І // Науковий вісник національної академії внутрішніх справ, № 4,- 2014, Остапенко В.І
5. Uteka.ua // Верховний Суд зробив висновок про спадщину іпотечного майна/ [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://uteka.ua/ua/publication/news-14-delovye-novosti-36-verhovnyj-sud-sdelal-vyvod-o-nasledstve-ipotechnogo-imushhestva>
6. Цивільне право України : Підручник / Є. О. Харитонов, Н. О. Санахметова. — К.: Істина, 2003. — 761 с.